

Motion till riksdagen 2021/22:2122

av **Magnus Stuart (M)**

Stiftelser i välfärden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undanröja hinder för stiftelser som bedriver välfärd att få del av offentliga stöd och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en definition av idéburna aktörer i välfärden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en totalöversyn av alla förordningar som i dag berör ideella och idéburna aktörer i välfärden och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Vid samhällskriser av olika slag kliver civilsamhället fram och bidrar till lösningar av akuta utmaningar. Det gäller såväl frivilligt arbete vid skogsbränder, flyktingströmmar och pandemier, som professionella insatser löpande för människor i utsatthet. Under coronakrisen har riksdagen vid flera tillfällen beslutat om särskilda stöd till de organisationer som möter behov där kommuner och regioner inte alltid räckt till, där ideella krafter behövts för människor som drabbats särskilt av pandemin.

Ett par exempel på sådana stöd:

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) fick under 2020 och 2021 vid flera olika tillfällen i uppdrag att fördela stöd för socialt utsatta pga. pandemin. (T ex senast enligt förordning (2021:134) om statsbidrag med anledning av covid-19 till vissa organisationer som bedriver verksamhet som riktar sig till människor i socialt särskilt utsatta situationer, men även under 2020.) Stöden var avsedda för organisationer som arbetar med sociala och humanitära insatser, liksom mot äldres ensamhet under pandemin.

Socialstyrelsen (förordning 2021:133) fick i uppdrag att fördela medel till ideella organisationer som ”huvudsakligen bedriver verksamhet /för/ (...) barn i utsatta

situationer, våldsutsatta kvinnor, barn och hbtqi-personer, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck”.

Bland de idéburna välfärdsaktörerna finns åtskilliga organisationer som gör precis den typ av insatser som dessa stöd avser. Dock uteslöts de redan från början pga. förordningarnas konstruktion: det var endast ideella föreningar som kunde söka stöden.

Eftersom ca 40 % av de idéburna (ideella) aktörerna av historiska eller andra skäl bedriver sin verksamhet i stiftelseform är det olyckligt att de diskrimineras i de förordningar som styr denna typ av stöd.¹ Tyvärr är inte problemet nytt eller knutet till pandemin: vid t ex flyktingmottagandet hösten 2015 då många ensamkommande barn anlände till Sverige gjorde flera stiftelser viktiga insatser när det gällde mottagandet, boende mm. Då var det länsstyrelserna som fördelade ekonomiskt stöd för integration till organisationer som hjälpte till. Även då diskriminerades de som bedrev sina insatser i stiftelseform. Detta var inte resultat av någon bedömning av huruvida deras insatser uppnådde viss kvalitet eller kunde liknas vid det som andra ideella organisationer gjorde, utan en rent mekanisk uteslutning pga. juridisk associationsform.

I MUCF:s uppdrag finns krav på demokratisk uppbyggnad av de ideella föreningar man ger stöd. Det är rimligt då det gäller t ex politiska ungdomsförbund eller andra föreningar som riktar sig till ungdomar med sin verksamhet där demokratisk uppbyggnad är själva poängen med föreningens existens.

Det är däremot inte rimligt där civilsamhället gör insatser, t ex i en kris, att utesluta en viss form av organisation som i alla övriga avseenden bidrar minst lika väl till lösningen som ideella föreningar.

Det orimliga i uppdelningen kan illustreras av två liknande idéburna välfärdsaktörer: Bräcke diakoni med bas i Göteborg och Ersta diakoni med bas i Stockholm. Bräcke är lite yngre (grundat på 1920-talet) medan Erstas historia går tillbaka till 1850-talet. De är sprungna ur samma diakonala tradition för sociala insatser och är idag ungefär lika stora med verksamheter inom äldreomsorg & hospice, sjukvård, rehabilitering, barn & unga samt LSS. Båda är upphandlade av regioner och kommuner och levererar inom ramen för ett stort antal LOU- och LOV-avtal.

Men p g a att Bräcke diakoni är en stiftelse har den uteslutits från att ta del av alla coronasatsningar som nämndes i början av motionen, trots att man utför precis det sociala arbete som stöden tar sikte på.

Samma diskriminering drabbar aktörer som direkt syftar till att hjälpa våldsutsatta kvinnor och barn, precis de målgrupper som Socialstyrelsens utlysning tidigare i år riktades till.

Ett exempel är Stiftelsen Unga Kvinnors Värn, som var Stockholms första kvinnohus och har arbetat med utsatta kvinnor sedan år 1914. Verksamheten har i över 100 år anpassats till de behov som uppstått när det gäller utsatta kvinnors situation. Idag är Unga Kvinnors Värns boende ett HVB-hem och står under tillsyn av Ivo, Inspektionen för vård och omsorg. Placering på hemmet sker i samarbete med kommunens socialtjänst.

Trots alltså att andra myndigheter godkänner och samarbetar med stiftelsen ansågs den inte godkänd att ingå i målgruppen för Socialstyrelsens utlysning om statsbidrag till ideella organisationer som bistår våldsutsatta kvinnor. Inte heller här gjordes någon bedömning av själva insatserna. Unga kvinnors värn diskvalificerades pga. sin associationsform.

¹ Uppgiften om 40 % stiftelser är hämtad ur ”Tillväxt i coronatider” (Famna, 2020).

Dessa exempel illustrerar det orimliga i såväl MUCF:s som Socialstyrelsens förordningar i den del som utesluter stiftelser vilka i alla andra avseenden är godkända samarbetspartners eller underleverantörer till kommuner och regioner.

Riksdagen bör ge regeringen till känna att dessa förordningar och andra som används för statsbidrag till organisationer som gör särskilda insatser i kriser bör skrivas om så att de inte diskriminerar stiftelser.

Behovet av en definition av idéburen aktör i välfärden.

I utredningen ”Idéburen välfärd” (SOU 2019:56) som överlämnades till regeringen i december 2019 och som under 2020 remissbehandlades finns förslag på en definition av idéburna aktörer i välfärden. Förslaget utgår inte från associationsform, utan tar sikte på andra kriterier som t ex syftet med verksamheten och hur ett eventuellt ekonomiskt överskott hanteras. Om definitionen införs i en ny lag (som utredaren har föreslagit och remissinstanserna var positiva till) kan problemet med diskriminering av stiftelser undanröjas.

Regeringen bör därför snarast lägga fram förslaget för riksdagen. Då bör också en totalöversyn göras av alla förordningar, inte endast ovannämnda hos Socialstyrelsen och Myndigheten för civilsamhällesfrågor, så att en stringent definition tillämpas i stället för varierande idéer och kriterier som bygger på juridisk associationsform.

Magnus Stuart (M)